

Nr 82.

Ankom till riksdagens kansli den 13 november 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46, såvitt angår jordbruksärenden.

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 19 oktober 1945 avlåtna och till jordbruksutskottet såvitt angår jordbruksärenden hänvisade proposition, nr 334, angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 19 oktober 1945 (bilaga 8 s. 51—62 och bilaga 17 s. 141—143).

Driftbudgeten.

Nionde huvudtiteln.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

1:o) **Lantbrukshögskolan: Materiel m. m., reservationsanslag.** Under denna anlagstitel anvisades å riksstaten för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 220 500 kronor, varav för apparatur m. m. vid baljväxtlaboratoriet 4 000 kronor. I skrivelse den 4 juli 1945 har *styrelsen för lantbrukshögskolan*, med bifogande av en framställning från föreståndaren för mikrobiologiska institutionen, hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte anvisas 12 500 kronor för inköp och installation av tre autoklaver avsedda att användas vid det till institutionen knutna baljväxtlaboratoriet.

Departementschefen har — med hänsyn till att förutberörda tre autoklaver synas vara nödvändiga för att nästa års framställning av baljväxtkulturer skall kunna säkerställas — tillstyrkt anvisning av det begärda beloppet.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning samt hemställer,

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Materiel m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av 12 500 kronor.

E. Hästavel och boskapsskötsel m. m.

2:o) **Avsättning till stuteriväsendets fond.** I enlighet med beslut av 1943 och 1944 års riksdagar ha av totalisatormedel för inköp av fullblodshingstar ställts till förfogande sammanlagt 54 500 kronor. Utöver detta belopp har lantbruksstyrelsen bemyndigats att för sagda ändamål disponera ett belopp av omkring 4 800 kronor, utgörande innestående brandskadeersättningsmedel för på sin tid nedbrunna byggnader vid Ottenby stuteri. Av de medel, som under innevarande budgetår tillföras stuteriväsendets fond, äro vidare 30 000 kronor avsedda för inköp av fullblodshingstar. Sammanlagt finnes sålunda ett belopp av omkring 90 000 kronor tillgängligt för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 8 september 1945 har *lantbruksstyrelsen* — under framhållande av att det belopp, som nu finnes disponibelt för hingstinköp, på grund av prisstegring i fråga om avelsmaterialet i England, där en dylik häst lämpligast kunde förvärva, icke vore tillräckligt — hemställt, att ytterligare 35 000 kronor måtte ställas till förfogande. Styrelsen har därjämte hemställt om anvisande av 10 000 kronor för bestridande av omkostnader m. m. i samband med inköpet.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Med hänsyn till att det under kriget icke varit möjligt att importera fullblodshingstar från utlandet, är statens bestånd av sådana hästar i behov av en viss förnyelse, därest icke en tillbakagång skall ske av varmblodsaveln i landet. Det torde vara av vikt icke blott för galoppporten utan även för tillgodoseende av arméns behov av remonter att denna avel upprätthålles på en tillfredsställande nivå. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit torde det kunna befaras att priserna å fullblodshingstar, vilka priser under kriget högst väsentligt stigit, under den närmaste tiden komma att ytterligare höjas till följd av den stora efterfrågan på avelsdjur. Att märka är nämligen, att fullblodsaveln i Europas kontinentala länder under kriget torde ha lidit stort avbräck. I betraktande härav anser jag, att ifrågavarande köp snarast bör komma till stånd. Emellertid torde de medel, som för närvarande finnas tillgängliga för ändamålet, omkring 90 000 kronor, sannolikt icke förslå för inköp av en hingst av den beskaffenhet, som här är i fråga. Rörande storleken av det belopp, som bör ställas till förfogande kan givetvis råda en viss tvekan. Med hänsyn till vikten av att den importerade hingsten blir av fullgod beskaffenhet anser jag mig böra biträda landsbruksstyrelsens förslag att ytterligare 35 000 kronor anvisas för ändamålet. Jag förutsätter dock, att om mot förmodan det sålunda tillgängliga beloppet medgiver inköp av tvenne hingstar

av tillräckligt god beskaffenhet, detta skall få ske. För täckande av de med inköpet förenade kostnaderna, såsom rese- och dagtraktamenten för förhandlare, torde härjämte böra ställas till förfogande ett belopp av 7 000 kronor. Förutberörda två belopp (35 000 + 7 000 =) tillhopa 42 000 kronor torde lämpligen, såsom statskontoret framhållit, kunna utgå av stuteriväsendets fond. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.»

Med hänsyn till den betydande prisstegring å utländska fullblodshingstar, som befaras numera ha inträffat, tillstyrker utskottet förevarande framställning och hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva att för inköp m. m. av fullblodshingst må av stuteriväsendets fond användas ett belopp av 42 000 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet.

3:o) **Utbildningskurs i linberedning.** I skrivelse den 14 april 1945 har *statens arbetsmarknadskommission* hemställt om bemyndigande för överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med statens linnämnd och på samma villkor, som gälla för omskolning av arbetskraft vid verkstadsindustrien, anordna en fyra månaders utbildningskurs av arbetskraft för linberedningsanstalten i Anundsjö. Kostnaderna härför ha av överstyrelsen beräknats uppgå till sammanlagt 7 900 kronor. Härjämte har arbetsmarknadskommissionen gjort framställning om att Föreningen Norrlandslin u. p. a. såsom ägare av linberedningsverket måtte erhålla ett anslag å 4 320 kronor för bestridande av kursdeltagarnas utgifter under utbildningstiden.

Departementschefen har — efter redogörelse för vad som förekommit i ärendet — anfört följande:

»Av utredningen i ärendet framgår, att yrkeskunnig arbetskraft för närvarande icke torde finnas att tillgå för att kunna driva ifrågavarande linberedningsverk i Anundsjö, då detta vid årsskiftet 1945/46 blir färdigt. För att undanröja detta hinder för verksamhetens påbörjande synes erforderligt, att en kurs i linberedning anordnas för utbildande av yrkesarbetare och förmän. Kostnaderna för en dylik kurs har såsom framgår av vad förut anförts beräknats till omkring 12 200 kronor. Med hänsyn till önskvärdheten av att denna kurs snarast igångsattes beslöt Kungl. Maj:t den 31 augusti 1945 att till överstyrelsen för yrkesutbildning för ändamålet anvisa ett belopp av 12 200 kronor att utgå från nionde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. I betraktande av det anförda och då ifrågavarande kostnader icke lämpligen synas böra slutligen belasta förenämnda anslag till extra utgifter, vill jag tillstyrka att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår under ett obetecknat anslag, benämnt Utbildningskurs i linberedning, måtte anvisas särskilda medel, vilka sedermera må tillgodoföras nionde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter.»

Utskottet.

Då enligt vad som uppgivits yrkeskunnig arbetskraft för ifrågavarande linberedningsverk i Anundsjö icke torde finnas att tillgå för närvarande, synes det jämväl utskottet påkallat att den planerade utbildningskursen kommer till stånd med det snaraste. Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Utbildningskurs i linberedning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 12 200 kronor.

4:o) **Fortbildningskurser rörande jordbrukets rationalisering m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 20 augusti 1945 har *styrelsen för Sveriges lantmätareförening* hemställt dels att lantmäteristyrelsen i februari eller mars 1946 finge anordna fortbildningskurs i frågor sammanhängande med jordbrukets och skogsbrukets rationalisering, dels ock att erforderliga medel för detta ändamål måtte anvisas. Styrelsen har härvid, med erinran om de betydelsefulla uppgifter, som lantmäteriet kommer att ställas inför i samband med en reglering av fastighetsbeståndet, framhållit, att lantmäterikåren borde beredas tillfälle att taga del av de senaste rönen i fråga om olika tekniska rationaliseringsåtgärder.

Lantmäteristyrelsen har tillstyrkt förenämnda framställning och betonat att den vittgående omgestaltning av landets fastighetsbestånd, vilken syntes ofrånkomlig såsom ett led i rationaliseringsåtgärderna, kunde väntas medföra en intensiv verksamhet inom lantmäteriet och ställa ökade krav på lantmäteripersonalen. Med hänsyn härtill ansåge styrelsen det angeläget, att lantmätarna snarast möjligt sattes i tillfälle att taga del av resultaten av verkställda utredningar och undersökningar, vilka framkommit under de senaste åren, sedan rationaliseringssträvandena trätt i förgrunden.

I anledning av denna framställning har inom jordbruksdepartementet upprättats en *promemoria* i ärendet. Härvid har man utgått ifrån att behovet av en orientering i de spörsmål, som kunna väntas uppkomma i samband med en intensivare rationaliseringsverksamhet torde föreligga jämväl för andra grupper tekniker och förrättningsmän inom jordbruket och skogsbruket än lantmätare.

Över denna promemoria ha yttranden avgivits av lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen, egnahemsstyrelsen, skogsstyrelsen och Sveriges lantbruksförbund.

Efter redogörelse för innehållet uti nämnda remissyttranden har *departementschefen* anfört och föreslagit följande i ärendet.

»Frågan om jordbrukets rationalisering har under senare år mer och mer aktualiserats. 1942 års jordbrukskommitté håller på att sammanställa sina omfattande utredningar kring detta spörsmål och det är att förvänta, att detsamma inom en snar framtid — sannolikt vid 1947 års riksdag — kommer att underställas statsmakternas principiella avgörande. Med ett dylikt beslut är det likväl icke möjligt att direkt igångsätta de praktiska åtgärder-

na inom hela det berörda området. Åtskilliga utredningsarbeten kring detaljfrågor komma att påkalla intresse och dylika arbeten torde i betydande omfattning få anförtros åt centrala och lokala myndigheter och institutioner. För att dessa fortsatta föredelser skola kunna effektivt och snabbt leda till resultat, erfordras att berörda tjänstemän och befattningshavare i god tid äro insatta i och väl förtrogna med ifrågakommande problem. Samtidigt framstår också som ett angeläget önskemål, att olika redan nu förekommande stats- eller statsunderstödda åtgärder till förstärkning av jordbrukets produktionsresurser under tiden intill förut antydda beslut om nya riktlinjer tillämpas på ett sådant sätt, att den fortsatta utvecklingen befrämjas och icke motarbetas. Även ur denna synpunkt framstår det som betydelsefullt, att de personer, som företräda det allmänna i hithörande frågor, äro så långt möjligt informerade om rationaliseringsproblemen.

Med hänsyn till vad jag här anfört anser jag, att de föreslagna fortbildningskurserna snarast böra komma till stånd. Visserligen kan sägas, att det icke ännu kan bedömas, vilka lösningar statsmakterna komma att välja för problemen. Det är givetvis också en nackdel, att de kurser, som anordnas i början av nästa år, icke kunna draga fördel av jordbrukskommitténs sammanfattning av de utförda utredningarna. Men redan nu föreligger ett för kurserna användbart utredningsmaterial av en sådan omfattning, att det väl låter sig göra att giva en ingående bild av de avgörande bristerna i jordbrukets och skogsbrukets produktionsbetingelser. Av materialet torde också med tillräcklig tydlighet framgå enligt vilka huvudlinjer problemens lösning torde vara att finna. Om man härtill lägger angelägenheten av att vederbörande snarast bliva informerade i rationaliseringsfrågan för att sätta dem i stånd att redan nu inrikta förbättringsverksamheten på ett ändamålsenligt sätt och få möjligheter att kunna effektivt medverka till den framtida verksamhetens utformning, torde det vara uppenbart, att det är ändamålsenligt att snarast igångsätta här ifrågasatta fortbildningskurser.

Deltagarna i fortbildningskurserna böra bestå av befattningshavare i hushållningssällskap, egnahemsorgan, skogsvårdsstyrelser och lantmåteri- och lantbruksingenjörsorganisationerna. Dessutom torde det vara lämpligt att möjlighet beredes andra statsorgan och enskilda organisationer, som kunna tänkas företräda ett intresse på förevarande område, att sända representanter eller anställda till kurserna. Det erforderliga antalet kurser torde kunna anordnas under loppet av år 1946.

Ifrågavarande kurser böra ha till syfte att giva deltagarna en orientering rörande de brister, som vidlåda företag i jordbruket och skogsbruket samt de behov, som förefinnas av förbättringsåtgärder av skilda slag. Härjämte synas de allmänekonomiska förutsättningarna för rationaliseringsfrågornas lösning liksom sambandet mellan jordbrukets utvecklingsmöjligheter och övriga näringsgrenar kunna upptagas till behandling. Utformningen av programmet för dessa fortbildningskurser torde senare få fastställas i samband med bestämmandet av den närmare tidpunkten för kurserna. Anslagsbehovet för kursernas anordnande för innevarande budgetår torde kunna uppskattas till

i runt tal 75 000 kronor, vilket belopp under anslagstiteln Fortbildningskurser rörande jordbrukets rationalisering m. m. torde böra anvisas såsom ett reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande anslagets disposition.»

Utskottet.

Vad departementschefen här anfört synes giva vid handen att vissa speciella krav komma att ställas på dem som ute i bygderna skola syssla med verkställigheten av statsmakternas blivande beslut rörande jordbrukets rationalisering. När det nu gäller att inom de närmaste åren igångsätta praktiska åtgärder på hela detta område — hittills har det i huvudsak stannat vid förberedande utredningar — bör givetvis i god tid tillses att de tjänstemän på vilka det skall ankomma att handha rationaliseringsverksamheten äro i görigaste mån förtrogna med hithörande problem. För att så skall bli fallet synes det utskottet välbetänkt att förberedelsevis även anordna de ifrågasatta fortbildningskurserna för berörda personal. Anslagsberäkningen för ändamålet föranleder icke någon utskottets erinran.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortbildningskurser rörande jordbrukets rationalisering m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av 75 000 kronor.

N. Diverse.

5:o) **Planering av allmänna arbeten, reservationsanslag.** Till täckning av planeringskostnader ha å tilläggsstat II för budgetåren 1943/44 och 1944/45 under nionde huvudtiteln anvisats sammanlagt 2 675 000 kronor. Av dessa anslagsmedel återstå för närvarande odisponerade i runt tal 300 000 kronor. Så gott som samtliga här förevarande planeringsarbeten falla inom lantbruksstyrelsens, egnahemsstyrelsens och skogsstyrelsens verksamhetsområden. Lantbruksstyrelsen har beräknat, att för dess planeringsverksamhet under innevarande budgetår skulle utöver redan anvisade medel erfordras 790 000 kronor. Egnahemsstyrelsen och skogsstyrelsen ha uppskattat sina kostnader för planeringsändamål under samma tid till 400 000 kronor respektive 170 000 kronor. Egnahemsstyrelsens beräkning bygger på den förutsättningen, att en viss tillfällig begränsning skulle kunna företagas i dess planläggningsverksamhet. Sammanlagt skulle sålunda kostnaderna för planering av allmänna arbeten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde under innevarande budgetår kunna uppskattas till i runt tal 1 360 000 kronor.

Med hänsyn till den disponibla behållningen av tidigare anvisade anslag har *departementschefen* tillstyrkt en medelsanvisning å i runt tal 1 100 000

kronor samt — med hänvisning till de principer för finansiering av planeringskostnader, vilka angivits av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang — föreslagit att för dessa utgifter upptages ett särskilt anslag under nionde huvudtiteln på tilläggsstat till löpande riksstat.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Planering av allmänna arbeten* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 100 000 kronor.

6:o) **Bidrag till täckande av viss kursförlust.** I skrivelse den 18 september 1945 har *domänstyrelsen* — under framhållande av att styrelsen efter överläggningar med vissa av statsrådets ledamöter ansett sig böra förskottera Torne—Muonio gränsälvars flottningsförening ett belopp av 111 500 kronor för täckande av vissa kursförluster på grund av finska valutans depreciering — hemställt om anvisande av ett anslag å nämnda belopp såsom ersättning för styrelsens ifrågavarande utgift.

Departementschefen har — efter redogörelse för ärendet — anfört följande:

»Såsom av det ovan anförda framgår har flottningsföreningen genom den finska valutans devalvering den 31 maj 1945 åsamkats en kursförlust å sina finska tillgodohavanden, vilken förlust uppskattats till cirka 223 000 kronor. Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen skulle, därest föreningen icke erhöle bistånd med täckandet av nämnda förlust, allvarliga svårigheter uppstå för föreningen att fortsätta sin verksamhet. Med hänsyn till de följder en inskränkning i denna verksamhet skulle få bland annat för arbetsförhållandena i Tornedalen samt i betraktande av vad i övrigt i ärendet upplysts anser jag mig böra förorda, att ett belopp av 111 500 kronor må av statsmedel ställas till förfogande för täckande av ifrågavarande förlust. Då det synes angeläget att förlusten regleras snarast möjligt, torde ett obetecknat anslag av nämnda storlek böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget synes böra benämnas Bidrag till täckande av viss kursförlust. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter för anslagets disposition.»

Då svenska staten med hänsyn till föreliggande förhållanden synes böra bidra till täckande av flottningsföreningens ifrågavarande kursförlust, vill utskottet icke motsätta sig att för ändamålet anvisas ett belopp av 111 500 kronor, motsvarande hälften av hela förlusten. Utskottet hemställer sålunda,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bidrag till täckande av viss kursförlust* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 111 500 kronor.

Kapitalbudgeten.

Fonden för förlag till statsverket.

7:o) **Förlagskapital för insamling av frö för skogsodling.** I skrivelse den 5 september 1945 har skogsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett belopp av 500 000 kronor till förlagskapital för insamling av barrträdsfrö.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen erfordras för att möjliggöra en ökad skogsodling, varav ett starkt framträdande behov föreligger i vårt land, en efter rationella grunder bedriven insamlings- och lagringsverksamhet beträffande barrträdsfrö. För detta ändamål är det av vikt att fröskörden under goda fröår, vilka endast förekomma med förhållandevis långa intervaller, i största möjliga utsträckning tillvaratages inom områden med högvärdigt frö. Då vissa svårigheter torde komma att uppstå för skogsvårdsstyrelserna, som insamlingen och försäljningen av barrträdsfrö i huvudsak åvila, att finansiera en på här antytt sätt bedriven verksamhet, synas möjligheter böra öppnas att härför erhålla lån av statsmedel. Då innevarande år synes vara ett synnerligen gott fröår och kapital för insamling och lagring av barrträdsfrö därför böra vara tillgängliga vid instundande årsskifte, torde medel för utlämnande av dylika lån snarast böra ställas till förfogande. Det belopp av 500 000 kronor, som beräknats motsvara skogsvårdsstyrelsernas lånebehov för ifrågavarande ändamål, torde med hänsyn härtill böra anvisas för innevarande budgetår. Ett anslag å detta belopp, benämnt Förlagskapital för insamling av frö för skogsodling, synes lämpligen böra upptagas under fonden för förlag till statsverket. Beträffande de bestämmelser, som böra tillämpas vid beviljandet av här avsedda lån till skogsvårdsstyrelserna, vill jag med tillstyrkan av skogsstyrelsens förslag förorda, att som säkerhet må godtagas en förbindelse från vederbörande låntagare att återbetala lånet i den ordning, som föreskrivits vid utanordnandet. Amorteringstiden bör, där icke särskilda skäl till annat föranleda, icke utsträckas längre än till högst fem år efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet utanordnats. Å lånen torde icke böra erläggas någon ränta. I övrigt torde erforderliga föreskrifter böra utfärdas för varje särskilt fall och anpassas efter föreliggande omständigheter. Förvaltningen av förevarande anslag synes mig böra uppdragas åt statskontoret, som sålunda sedan skogsstyrelsen fattat beslut om låns beviljande, har att utanordna lånet och övervaka att låntagaren uppfyller föreskrivna skyldigheter.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet att skogsvårdsstyrelserna böra beredas tillgång till lånemedel för att finansiera en efter rationella grunder bedriven insamlings- och lagringsverksamhet beträffande barrträds-

frö. Beräkningen av anslagsbehovet föranleder ingen utskottets erinran. De föreslagna lånebestämmelserna synas utskottet ändamålsenliga.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förlagskapital för insamling av frö för skogsodling* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Stockholm den 13 november 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Gabrielsson, Anderberg*, friherre *Beck-Friis*, *Dahlström* och *Jonsson*, samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Ericsson* i Sörsjön, *Carlström*, *Mäler*, *Lundbom*, *Larsson* i Karlstad, *Pettersson* i Rosta och *Jacobson* i Vilhelmina.
